

MUSIIKIN KÄYTTÖ MEDIATAIDETEOKSESSA

MUSIIKIN TEKIJÄNOIKEUSLUVAT MEDIATAITEEN TUOTANNOSSA JA ESITTÄMISESSÄ

PÄIVITETTY VERSIO 2019

AV-ARKKI
SUOMALAISEN
MEDIATAITEEN KESKUS

MUSIIKIN KÄYTTÖ MEDIATAIDETEOKSESSA

MUSIIKIN TEKIJÄNOIKEUSLUVAT MEDIATAITEEN TUOTANNOSSA JA ESITTÄMISESSÄ

KENELLÄ ON OIKEUKSIA MUSIIKKIIN JA MIKÄ TAHO HEITÄ EDUSTAA?.....	3
TEOKSEN IRROTTAMINEN KOKONAAN TEOSTON HALLINNOINNISTA.....	4
PIKAOPAS.....	5
MITÄ LUPIA TARVITSET MUSIIKINTEKIJÖILTÄ?	6
MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN TUOTANTOVAIHEESSA?	8
MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN ESITTÄMISEEN JULKISESSA TILASSA?	10
MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN ESITTÄMISEEN VERKOSSA?.....	12
MITÄ LUPIA TARVITSET, JOS TEOKSESSASI ON MUSIIKKIA ÄÄNITTELTÄ?	16

Tämä ohjeistus kertoo, mitä tekijänoikeuslupia on hankittava, jotta musiikkia voi käyttää mediataideteoksessa ja esittää musiikkia sisältävää mediataideteosta julkisessa tilassa tai verkossa.

Musiikin tekijänoikeuksia hallinnoivat useat eri tekijänoikeusjärjestöt. Mediataide edustaa joidenkin lupien osalta erityistapausta, jonka lupakäytännöt poikkeavat yleisestä käytännöstä. Tämän lisäksi tekijänoikeuskäytännöt ja lupavaatimukset muuttuvat vuosien varrella. Musiikin tekijänoikeuksien lupakokonaisuuden hahmottaminen onkin varsin haastavaa. Yleiskuvan tilanteesta saa sivun 5 pikaohjeesta, jossa on esitelty tarvittaviin lupiin vaikuttavat tekijät.

Tämä ohjeistus pyrkii tarjoamaan mahdollisimman selkeän ja kattavan tietopaketin tarvittavista lupakäytännöistä musiikin käyttämiseen mediataideteoksessa, jossa on myös kuvaa. Tilanteita selvennetään esimerkkien avulla. Lisäksi mainitaan muutamia poikkeustapauksia, jotka ovat erityisesti mediataiteen osalta relevantteja.

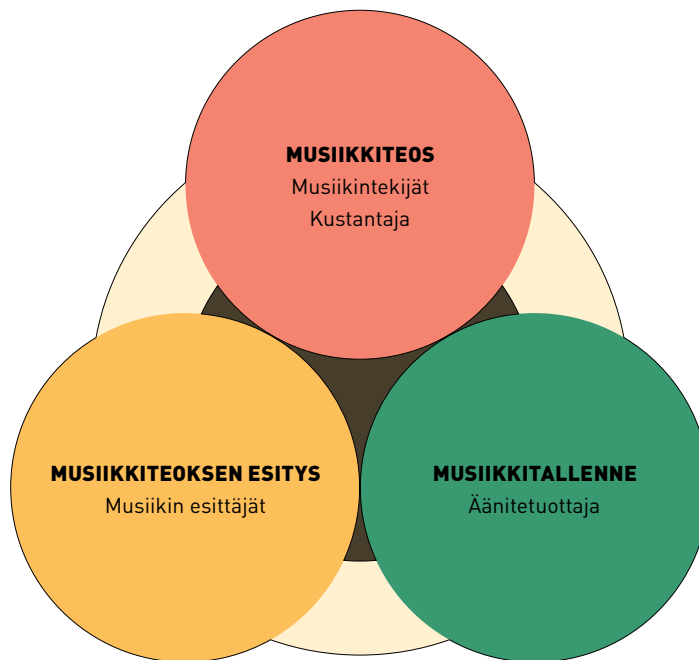
Tämä ohjeistus on tehty vuonna 2018. Tekijänoikeuksissa lupakäytännöt kehittyvät jatkuvasti, joten on järkevää tarkistaa ajan tasalla olevat tiedot tekijänoikeusjärjestöiltä.

Ohjeistusta on päivitetty vuonna 2019 lisätiedolla Teoston asiakassopimuksen uudistuksesta. Kts. *TEOKSEN IRROTTAMINEN KOKONAAN TEOSTON HALLINNOINNISTA*, sivu 4.

KENELLÄ ON OIKEUKSIA MUSIIKKIIN JA MIKÄ TAHO HEITÄ EDUSTAA?

Musiikin oikeuksia voi olla neljällä eri taholla:

- *Musiikintekijöillä*
- *Kustantajalla*
- *Musiikin esittäjillä*
- *Äänitetuottajilla*

Musiikintekijöiltä – **säveltäjä, sovittaja, sanoittaja, musii- kinkustantaja** – tarvitaan lupa aina, kun teoksen suoja-aika on voimassa. **Teosten suoja-aika on 70 vuotta kaikkien tekijöiden kuolemaa seuraavan vuoden alusta.** Tämän jälkeen teoksen käyttöön ei tarvita enää oikeudenomistajilta lupaa, eikä siitä peritä korvausta – eli teos on ns. vapaa teos (*public domain*).

Musiikintekijöiden osalta keskeisimmät lupia myöntävät tahot ovat **Teosto** (www.teosto.fi) ja **Nordic Copyright Bureau NCB** (www.ncb.dk). Joissain tapauksissa luvan voi myöntää myös Teoston ja Gramexin yhteisyriyksen **GT Musiikkiluvat oy** (www.musiikkiluvat.fi).

Mikäli kyseessä on tallennemusiikki – esimerkiksi levyllä tai tiedostosta otettu äänitemusiikki – tarvitaan tekijöiltä saatavan luvan lisäksi lupa teoksen käyttöön äänitteen tuottajalta

(usein levy-yhtiö) sekä musiikin esittäjiltä. Äänitemusiikki on äänitteen tuottajan ja musiikin esittäjien osalta käyttövapaata, kun on kulunut 70 vuotta äänitteen julkaisuvuoden lopusta. Aika piteni 50 vuodesta 70 vuoteen vuonna 2012. Muutoksella ei kuitenkaan ollut takautuvaa vaikutusta, eli vuonna 1962 äänitettyjä tai sitä vanhempia äänitteitä voi äänitteen tuottajan ja sen esiintyjien osalta käyttää vapaasti.

Musiikin esittäjien ja musiikkituottajien tekijänoikeusjärjestö Gramexilla ei ole mandaattia myöntää lupia äänitemusiikin käyttöön mediataideteoksessa, vaan luvat pitää hankkia suoraan oikeudenomistajilta.

Useimmat kotimaiset muusikot ovat antaneet Musiikkoyhteistyön liitolle valtakirjalla oikeuden myöntää puolestaan tekijänoikeuslupia. Tämä helpottaa luvan hankintaa, sillä näin jokaiseen musiikkoon ei tarvitse välttämättä olla erikseen yhteydessä.

TEOKSEN IRROTTAMINEN KOKONAAN TEOSTON HALLINNOINNISTA

Maaliskuussa 2019 voimaan astunut Teoston uusi asiakassopimus mahdollistaa tekijänoikeuksien joustavamman hallinnoinnin. Mikäli musiikintekijät haluavat tehdä taiteellista yhteistyötä mediataiteilijan kanssa teoksessa, he ovat nyt halutessaan vapaita sopimaan musiikin käytön korvauksen suoraan mediataiteilijan/tuotantoyhtiön kanssa.

TEOSTON ASIAKASSOPIMUSTA UUDISTETTU 2019

Teoksen oikeudenomistaja (säveltäjä, sanoittaja, kustantaja) voi halutessaan siirtää teoksen kokonaan Teostolta omaan hallintaansa ja myöntää itse käyttöoikeuden yksittäiseen teokseen ja yksittäiseen käyttötilanteeseen. Tällöin oikeudenomistaja sopii ja laskuttaa itse teoksen käyttökorvauksen musiikkia käyttävän tahon kanssa.

Irrottaminen koskee teoksen esitys-, tallennus- ja synkronointioikeuksia.

Teoksen irrottamisen ehdot:

- Teoksen voi siirtää itsehallintoihin vain, jos kaikki teoksen säveltäjät, sanoittajat ja kustantajat suostuvat siihen. Kaikkien teoksen oikeudenomistajien (säveltäjät, sanoittajat, kustantajat) tulee antaa kirjallinen suostumus teoksen irrottamisesta.
- Itsehallintomahdollisuus koskee ainoastaan Teoston asiakkaana olevia oikeudenomistajia. Itsehallintoihin ei voi siirtää sellaisia teoksia, joiden oikeudenomistajiin kuuluu muihin tekijänoikeusjärjestöihin kuuluvia tekijöitä tai kustantajia, jos näiden tekijänoikeusjärjestöjen asiakassopimus ei mahdollista yksittäisen teoksen irrottamisen järjestön hallinnoinnista.
- Itsehallintoa koskeva ilmoitus tulee tehdä erikseen alkuperäisen teoksen osalta ja erikseen teoksen kaikista versioista, jotka halutaan irrottaa itsehallintoihin.
- Se, että teoksesta ei ole tehty teosilmoitusta Teostolle, ei vielä tarkoita, että teos on Teoston mandaatin ulkopuolella.
- Teoksen irrottamisesta tehdään Teostolle kirjallinen ilmoitus määrämuotoisella lomakkeella. Ilmoittaminen tulee tehdä viimeistään 30 päivää ennen haluttua itsehallinnon alkamispäivää.

Linkki lomakkeeseen:

www.teosto.fi/sites/default/files/files/LOMAKE_lmoitus_teoksen_siirtamisesta_pois_Teoston_hallinnasta.pdf

PIKAOPAS

1. Tarvitsenko luvan musiikin esittäjiltä ja äänitetuottajalta?

Onko teoksessa käytettävä musiikki peräisin julkaistulta äänitteeltä vai sävelletty teosta varten?

Musiikki on äänitemusiikkia: äänitetty joko yli 70 vuotta sitten tai ennen vuotta 1962

Äänitetuottajalta ja musiikin esittäjiltä ei tarvita lupaa

Musiikki on äänitemusiikkia: äänitetty joko alle 70 vuotta sitten tai vuoden 1962 jälkeen

Lupa kaikkeen käyttöön tarvitaan äänitetuottajalta ja musiikin esittäjiltä

Musiikki on sävelletty teosta varten tai teoksessa esitetään musiikkia

Lupa tarvitaan musiikin esittäjiltä

2. Tarvitsenko luvan musiikintekijöiltä (säveltäjä, sanoittaja, sovittaja)?

Musiikin oikeudenomistajilta (esim. perikunnilta) ei tarvita lupaa

Musiikintekijöiden kuolinvuodesta on kulunut yli 70 vuotta

Musiikintekijät ovat elossa tai heidän kuolinvuodestaan on kulunut alle 70 vuotta

Musiikintekijät eivät ole Teoston edustamien tekijänoikeusjärjestöjen tekijäasiakkaita

Musiikintekijät ovat Teoston edustamien tekijänoikeusjärjestöjen tekijäasiakkaita

Tuotantovaiheessa tarvittavat luvat

NCB:n synkronointi- ja kopiokorvaukset (Katso s. 8)

Poikkeukset:

- Trailerit
- Mediataiteilija tekee itse musiikin omaan teokseensa

Musiikintekijät ovat pohjoismaisen tekijänoikeusjärjestön tekijäasiakkaita

Musiikintekijät ovat muun kuin pohjoismaisen tekijänoikeusjärjestön tekijäasiakkaita

Musiikintekijät ovat Teoston tekijäasiakkaita ja myöntävät itse käyttöoikeuden musiikkiteokseensa tapauskohtaisesti

Luvat suoraan oikeudenomistajilta (esim. musiikintekijät, kustantaja, perikunta)

Kuinka laajat esitysoikeudet teokselle halutaan?

Teokselle halutaan vain Pohjoismaat kattavat esitysoikeudet (sis. vain Pohjoismaihin rajatun verkkoesitysoikeuden).

Teokselle halutaan kansainväliset esitysoikeudet (ja/tai alueellisesti rajaamaton verkkoesitysoikeus)

KATSO S. 4

Tuotantovaiheessa tarvittavat luvat

Luvat suoraan oikeudenomistajilta (esim. musiikintekijät, kustantaja, perikunta)

Esittäminen julkisessa tilassa Suomessa

Teoston tai GT Musiikkiluvat Oy:n musiikinkäyttölupa (Katso s. 10)

Esittäminen verkossa

Teoston mediapienlupa (Katso s. 12)

Poikkeukset:

- YouTube
- Musiikintekijöiden antama erityislupa ei-kaupalliseen käyttöön verkossa

MITÄ LUPIA TARVITSET MUSIIKINTEKIJÖILTÄ?

Musiikin käyttöön tarvitaan aina lupa musiikintekijöiltä niin kauan kuin teoksen suoja-aika on voimassa, eli tekijän elinajan sekä 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä. Tämän jälkeen musiikin käyttöön ei enää tarvita lupaa musiikin oikeudenomistajilta.

Lupakäytäntöjen kannalta on tärkeää selvittää, onko kukaan mediataideteoksessa käytettävän musiikin tekijöistä tekijäasiakkaana Teostossa tai jossain ulkomaisessa tekijänoikeusjärjestössä, jonka kanssa Teostolla on vastavuoroisuussopimus.

Kaikki eurooppalaiset sekä useimmat maailman tekijänoikeusjärjestöistä kuuluvat vastavuoroisuussopimusten kautta Teoston edustamiin tekijänoikeusjärjestöihin.

Teoston ja NCB:n edustamat **musiikintekijät** ovat **säveltäjiä, sovittajia, sanoittajia** ja **musiikinkustantajia**. Kustantaja on yhtiö, joka on solminut teoksesta kustannussopimuksen, jolloin se on yksi oikeudenomistajaosapuolista. Kustannussopimus voidaan solmia määräaikaisena tai pysyvästi. Kustannussopimuksen voimassaolo raukeaa kuitenkin viimeistään silloin, kun tekijänoikeudellinen suoja-aika päättyy. Kustantaja on yleensä saanut tekijöiltä valtuutuksen edustaa heitä – esimerkiksi lupien myöntämisessä. Jos näin on, lupa

kustantajalta riittää, eikä lupaa tarvitse hankkia suoraan tekijöiltä. Kaikista teoksista ei ole solmittu kustannussopimusta, eli niillä ei ole kustantajaa.

Teoston *tekijät ja kustantajat* -palvelusta voi kysyä teostietoja, kuten sitä, onko kyseisellä kappaleella kustantajaa, onko musiikintekijä Teoston edustama tekijäasiakas, tai saada yksittäisten tekijöiden yhteystietoja. Palvelu auttaa myös, jos tuotettavassa mediataideteoksessa esimerkiksi esitetään musiikkia, jonka tekijään ei saada yhteyttä, tai hän on kuollut, mutta tekijänoikeudet ovat vielä voimassa. Yhteydenotot: omateosto@teosto.fi.

Musiikin käyttöön tarvitaan lupa:

• Tuotantovaiheessa

Audiovisuaalista mediataideteosta tuottavan taiteilijan tai tuotantoyhtiön on hankittava lupa musiikin liittämiseksi teokseen ja teoksen kopioiden valmistamiseen. Tätä liittämistä sanotaan synkronoinniksi ja tarvittavaa lupaa synkronointiluvaksi.

• Esitettäessä teosta julkisessa tilassa, tapahtumassa tai näyttelyssä

Jos mediataideteoksessa on tekijänoikeuksien alaista musiikkia, tulee mediataideteosta esittävällä taholla (esimerkiksi galleria, festivaali, museo, tapahtuma) olla asianmukainen lupa esittää tekijänoikeuksien alaista musiikkia näyttelyssään tai tapahtumassaan.

• Esitettäessä teosta verkossa

Mediataideteoksen esittämiseen verkossa tarvitsee asianmukaisen luvan, jos teoksessa on tekijänoikeuksien alaista musiikkia. Luvan hankkiminen on verkkosivuja ylläpitävän tahon vastuulla.

MITÄ LUPIA TARVITSET, JOS MUSIIKINTEKIJÄT EIVÄT OLE TEOSTON EDUSTAMIA ASIAKKAITA?

Tekijänoikeuksien alaisen musiikin käyttöön ja julkiseen esittämiseen tarvitaan aina lupa, mikäli tekijä elää tai hänen kuolinvuodestaan on alle 70 vuotta.

Mikäli musiikintekijä tai hänen perikuntansa ei ole asiakkaana Teostossa tai jossain ulkomaisessa tekijänoikeusjärjestössä, jonka kanssa Teostolla on vastavuoroisuussopimus, musiikin käyttöoikeuksista sovitaan suoraan musiikin oikeudenomistajan (säveltäjän, sanoittajan, sovittajan, mahdollisen kustantajan tai esimerkiksi perikunnan) kanssa.

Korvaus on usein kertakorvaus, josta sovitaan osapuolten kesken. Musiikintekijän tai oikeudenomistajan kanssa

kannattaa sopia mahdollisimman laajoista käyttöoikeuksista jo tuotantovaiheessa. On hyvä sopia muun muassa, että lupa kattaa ”kaikki nykyiset ja tulevat mediat ja jakelutavat mukaan lukien verkkojakelun”. Aluerajaus on myös hyvä ilmaista sopimustekstissä. Onko mediataideteoksen jakelualue maantieteellisesti rajattu alue vaiko koko maailma? Sopimuksessa tulee mainita erikseen, jos musiikkia käytetään kokonaisen mediataideteoksen lisäksi myös trailerissa.

Musiikkia ei ole lupa käyttää, jos tekijöihin tai oikeudenomistajiin ei saada yhteyttä.

MITÄ LUPIA TARVITSET, JOS MUSIIKINTEKIJÄT OVAT TEOSTON TAI SEN EDUSTAMIEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖJEN ASIAKKAITA?

Musiikintekijöitä edustavilta tekijänoikeusjärjestöiltä tarvitaan monenlaisia lupia useassa eri vaiheessa mediataideteoksen elinkaarta. Näitä lupia tarkastellaan seuraavissa kapaleissa. Katso myös pikaohjetta sivulla 5.

Liittyessään Teoston tekijäasiakkaaksi musiikintekijä valtuuttaa Teoston yksinoikeudella hallinnoimaan teostensa tekijänoikeuksia. Tämän jälkeen sopimukset hänen musiikkinsa käytöstä tehdään Teoston / NCB:n kanssa. Edellämainittu koskee myös musiikin käyttöä mediataideteoksissa. Tekijällä on tietyissä tilanteissa mahdollisuus hallinnoida itse oikeuksiaan tai myöntää lupia teostensa ei-kaupalliseen käyttöön. Ei-kaupallisen käytön on oltava vastikkeetonta, eli musiikintekijä ei saa musiikin käytöstä korvausta. Ei-kaupallisen käytön lupa on hyvin tarkkaan rajattu ja sen ehdot

täytyvät todella harvoin mediataideteosten ja -tuotantojen osalta. Lisää tietoa näistä tilanteista löytyy Teoston verkkosivuilta tai ottamalla yhteyttä Teostoon.

Tässä ohjeistuksessa esitetyt luvat ja korvaukset koskevat nimenomaan musiikkia ja sävelteoksia. Teosto tai NCB eivät edusta sellaista aineistoa, joka tekijöidensä mielestä ei ole musiikki- tai sävelteos. Tällaisia aineistoja voivat olla esimerkiksi äänimaisema, äänisuunnittelu tai muu äänityöskentely. Tällaisen aineiston käytöstä sovitaan suoraan tekijöiden kanssa. Lähtökohta siis on, että musiikki- tai sävelteoksen teoskriteerit täyttyvät, jos tekijät itse kokevat tekemänsä audiomateriaalin teokseksi.

MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN TUOTANTOVAIHEESSA?

Synkronointilupa NCB:ltä

- *Pohjoismaisten ja baltialaisten teosten synkronointiluvat maailmanlaajuisesta käyttöä varten*
- *Ulkomaisten teosten synkronointiluvat Pohjoismaita ja Baltian maita varten*

Ulkomaisten teosten käyttöluvut Pohjoismaiden ja Baltian ulkopuolista käyttöä varten oikeudenomistajalta

NCB:N SYNKRONOINTILUPA

NCB:n (Nordic Copyright Bureau) synkronointikorvaus maksetaan aina, kun Teostoon tai sen edustamiin ulkomaisiin tekijänoikeusjärjestöihin kuuluvien musiikintekijöiden (säveltäjä, sovittaja, sanoittaja) musiikkia halutaan liittää liikkuvaan kuvaan. Tätä liittämistä kutsutaan synkronoinniksi. Korvaus maksetaan teoksen tuotantovaiheessa. Synkronointilupa pitää olla hankittuna, jotta teosta voi julkisesti esittää.

Synkronointikorvaus on aluekohtainen: se maksetaan kattamaan maantieteelliset alueet, joissa teosta halutaan esittää. Vaihtoehtoina ovat:

1. Pohjoismaat ja Baltia

NCB voi lisensoida Pohjoismaiden ja Baltian alueille mitä musiikkia tahansa, sekä kotimaista, että ulkomaista.

2. Eurooppa tai 3. koko maailma

NCB voi lisensoida Pohjoismaiden ja Baltian ulkopuolista käyttöä varten ainoastaan pohjoismaista repertuaaria, eli teoksia, joiden kaikki tekijät ja kustantaja ovat pohjoismaisten tekijänoikeusjärjestöjen asiakkaita. Muissa tapauksissa pitää lupa Pohjoismaiden ja Baltian ulkopuolella esittämiseen saada suoraan musiikintekijöiltä / oikeudenomistajilta.

Kerran hankittuja oikeuksia voi myöhemmin laajentaa. Esimerkiksi jo hankitun oikeuden Pohjoismaiden ja Baltian levitykseen voi laajentaa koskemaan koko Eurooppaa tai koko maailmaa (mikäli NCB:llä on mandaatti, eli pohjoismainen repertuaari). Näissä tapauksissa NCB laskuttaa vain korvausten välisen erotuksen.

Synkronointilupa – esimerkki 1

Taiteilija tekee mediataideteoksen, jossa on Teoston alaista musiikkia. Hän on maksanut asiaankuuluvasti NCB:n synkronointikorvaukset teoksesta. Teos on installaatio ja taiteilija dokumentoi sen esitystilassa videolle. Dokumentaatiossa kuuluu teoksen tekijänoikeuksien alaista musiikkia.

Kun tallennetta käytetään muuhun tarkoitukseen kuin siihen, mihin alkuperäinen lupa on haettu, maksetaan uusi synkronointikorvaus. Teoksen dokumentaatio on uusi audiovisuaalinen teos, jossa on tekijänoikeuksien alaista musiikkia. Dokumentaatiosta pitää siis maksaa asianmukainen, uusi synkronointikorvaus.

Synkronointilupa – esimerkki 2

Taiteilija laulaa ja soittaa mediataideteokseen musiikkia, jonka tekijät tai osa tekijöistä on Teoston tai jonkun Teoston edustaman kansainvälisen tekijänoikeusjärjestön asiakkaita. Musiikkiin tarvitaan yllä kuvattu NCB:n synkronointilupa. Se, kuka esittää teoksen, ei vaikuta tarvittaviin Teosto/NCB-lupuihin.

NCB:N KOPIOLUPA

Teoskopioiden teettämiseen tarvitaan lupa NCB:ltä (Nordic Copyright Bureau). Ensimmäisen kopion kopiolupa sisältyy synkronointikorvaukseen. Tämän jälkeen tehtävistä lisäkopioista on maksettava uusi kopiokorvaus.

Kopiolupa – esimerkki

Taiteilija on maksanut synkronointikorvauksen teoksestaan ja saanut siten oikeuden yhteen kopioon. Teos kiertää eri festivaaleilla ja on esillä galleriassa, mutta ei ole samanaikaisesti esillä useammassa paikassa. Teoksesta myydään yksi kappale museolle, joka laittaa teoksen esille näyttelyyn. Taiteilija haluaa edelleen jaella teosta festivaaleille ja näyttelyihin. Tällöin hänen pitää maksaa teoksen edition uudesta kopiosta NCB:lle uusi kopiokorvaus.

Synkronointikorvausta ei tarvitse maksaa uudelleen lisäkopioita tehtäessä, vaan se maksetaan vain yhden kerran kutakin teosta kohden.

ULKOMAISTEN TEOSTEN KÄYTTÖLUVAT POHJOISMAIDEN ULKOPUOLISTA KÄYTTÖÄ VARTEN OIKEUDENOMISTAJALTA

Muiden kuin pohjoismaisten tai baltialaisten tekijänoikeusjärjestöjen tekijäasiakkaiden teosten käyttöluvat Pohjoismaiden ulkopuolista käyttöä varten myöntää oikeudenomistaja, eli musiikintekijät, kustantaja tai perikunta.

Pohjoismaiden tai Baltian alueen ulkopuolelta tulevaan musiikkiin kannattaa hankkia luvat suoraan oikeudenomistajilta (eli musiikintekijöiltä, kustantajalta tai perikunnalta) jos tuotantovaiheessa tiedetään, että teokselle tulee kansainvälistä levitystä. Näin kannattaa toimia, vaikka NCB voisikin lisensoida sävellyksen Pohjoismaiden osalta. Jos ulkomaisesta musiikista hankitaan käyttöluvat suoraan oikeudenomistajilta, ei NCB:n synkronointimaksua tarvitse maksaa.

POIKKEUSTAPAUS: ÄÄNIMAISEMA, ÄÄNISUUNNITTELU TAI TEHOSTETAUSTA, JOKA EI OLE SÄVELLETTY TEOS

NCB:n ja Teoston perimät tekijänoikeusmaksut koskevat sävellettyjä teoksia. Joskus erot äänimaiseman, äänityöskentelyn, tehosteäänien ja itsenäisen sävelletyn musiikkiteoksen välillä ovat häilyviä. Lähtökohta on, että teoskriteerit täyttyvät, jos musiikintekijät itse kokevat tekemänsä audiomateriaalin teokseksi. Jos teoskriteerit eivät tekijöiden mielestä täyty, äänityöstä ei myöskään tehdä teosilmoitusta Teostoon. Äänityöskentelyä ei tällöin myöskään tule kutsua musiikiksi. Äänimaiseman tekijää ei saa harhaanjohtavasti kreditoida säveltäjäksi mediataideteoksen tuotatoryhmätiedoissa, vaan hänet tulee kreditoida termeillä äänisuunnittelu (*sound design*) tai ääni (*sound*).

POIKKEUSTAPAUS: TEOSTON TEKIJÄASIAKAS SÄVELTÄÄ MUSIIKIN OMAAN TEOKSENSA

Mikäli Teoston tekijäasiakas on myös mediataiteilija ja säveltää omaan mediataideteokseensa musiikin, ei NCB:n synkronointikorvausta tarvitse tämän itse sävelletyn musiikin osalta maksaa.

NCB:lle tulee toimittaa tieto, että tietyssä mediataideteoksessa on taiteilijan itse säveltämää musiikkia (mediataideteoksen nimi, kuka on säveltänyt musiikin, musiikkiteoksen nimi). NCB:n verkkosivuilla on lomake, jota voi käyttää tämän ilmoituksen tekemiseen: www.ncb.dk/index.php/using-music/ – sieltä ladattava lomake nimeltään *Music Report Finland*.

Tiedot kulloinkin voimassa olevista hinnoista löytyy NCB:n verkkosivuilta: www.ncb.dk. Mediataiteelle soveltuu usein hintaluokka: "Pohjoismainen synkronointimalli AV-tuotannot, Muut tuotannot: Muut pienimuotoiset tuotannot. Vain ei-kaupalliset tuotannot. Esimerkkejä: tanssiesitykset, taideprojektit, kuntoiluvideot." (NCB:n verkkosivut, 2018)

Esimerkkihintoja vuoden 2018 hinnastosta

NCB:n synkronointilupa – Pohjoismaat ja Baltia..... 1,00 € / sekunti, lisämaat +15%
Esim. Pohjoismaat ja Baltia + Saksa 1,15 € / sekunti
NCB:n synkronointilupa – Eurooppa 2,00 € / sekunti
NCB:n synkronointilupa – koko maailma 3,00 € / sekunti

NCB:n kopiolupa: ensimmäinen kopio sisältyy synkronointikorvaukseen
NCB:n kopiolupa – ensimmäisen kopion jälkeiset kopiot 0,009 € / sekunti / kopio
Huom: NCB:n minimilaskutus on 65 euroa.

**Tarkista voimassa
olevat hinnat
NCB:n verkkosi-
vuilta: www.ncb.dk**

MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN ESITTÄMISEEN JULKISESSA TILASSA?

Teoksen esittämiseen julkisessa tilassa on monenlaisia lupamahdollisuuksia, jotka riippuvat käytötavasta. Kannattaa kysyä Teostolta mikä lupa on omaan käyttöön sopivin.

Mahdollisia lupia kotimaiseen esittämiseen ovat mm:

- Teoston Taustamusiikki tapahtumassa -pienlupa tai vuosilupa
- GT Musiikkiluvat Oy:n Taustamusiikkilupa
- GT Musiikkiluvat Oy:n Musiikki elokuvatoiminnassa -vuosilupa

Lupa hankitaan aina sen maan tekijänoikeusjärjestöltä, jossa teos esitetään. Luvan hankkimisesta vastaa tapahtumanjärjestäjä.

Mikäli teoksessa on Teoston tai sen edustamien ulkomaisten tekijänoikeusjärjestöjen asiakkaiden säveltämää, sanoittamaa tai sovittamaa musiikkia, pitää teoksen julkista esittämistä varten hakea lupa. Lupa hankitaan aina sen maan tekijänoikeusjärjestöltä, jossa teos esitetään. Esimerkiksi jos Suomessa tuotettu mediataideteos esitetään saksalaisella elokuvafestivaalilla, vastaa saksalainen tapahtumanjärjestäjä asianmukaisen luvan hankkimisesta paikalliselta tekijänoikeusjärjestöltä.

Suomessa järjestettäville tapahtumille lupamahdollisuuksia on useita. Kannattaakin kysyä suoraan Teostolta sitä, mikä lupa on omaan käyttöön sopivin.

Tässä luvussa esitellään muutama mediataiteen käyttöön todennäköisimmin soveltuvista luvista:

- Teoston Taustamusiikki tapahtumassa -pienlupa
- GT Musiikkilupien myöntämä Taustamusiikkilupa
- GT Musiikkilupien myöntämä Musiikki elokuvatoiminnassa -vuosilupa

Nämä luvat tulee hankkia musiikintekijöiden elinaikana sekä 70 vuoden ajan heidän kuolinvuosiensa päättymisestä. Tämän jälkeen musiikkia voi käyttää vapaasti.

Tuotantovaiheessa hankitun NCB:n synkronointikorvauksen tulee lisäksi kattaa esitysmää.

TEOSTON TAUSTAMUSIIKKI TAPAHTUMASSA -PIENLUPA

Lupa on tarkoitettu kaikille tapahtumajärjestäjille, jotka järjestävät 1–20 tapahtumaa vuodessa. Yksittäisen tapahtuman suurin mahdollinen yleisömäärä on 200 henkeä.

Tapahtuma voi olla esimerkiksi mediataideperformanssi tai asiakastilaisuus. Mikäli tapahtumia on vuodessa yli 20, pienlupa voidaan tarvittaessa laajentaa vuosiluvaksi.

Teoston Taustamusiikki tapahtumassa -pienlupa, vuoden 2018 hinnasto

Yksittäisen tapahtuman potentiaalinen yleisökapasiteetti 200 henkeä, 1–20 tapahtumaa kalenterivuodessa: yhteishinta 50,77 € + alv

Tarkista lupakategoriat ja voimassaolevat hinnat Teoston verkkosivuilta: www.teosto.fi

GT MUSIIKKILUVAT OY:N MUSIIKKI ELOKUVATOIMINNASSA -VUOSILUPA

Luvan voivat hankkia vain elokuvakerhotoimintaa tai satunnaisia elokuvaesityksiä järjestävät toimijat, jotka eivät ole SEOL:in (Suomen elokuvateatteriliitto ry) jäseniä.

Lupaa voi käyttää elokuvanäytöksissä, joiden yleisömäärä on enintään 200 henkeä. Yli 200 hengen yleisöille järjestettäviin elokuvanäytöksiin tarvitaan esimerkiksi *Tapahumalupa*-niminen lupa. Lisätietoja Teostosta. Vuosilupa laskutetaan kerran vuodessa yhdessä erässä.

Luvan hinta koostuu erillisistä Teoston ja Gramexin osuuksista. Koska Gramex ei lisensoi mediataidetta, ei Gramexin osuutta tapahtumaluvasta tarvitse maksaa. (Lisää aiheesta kappaleessa *Kenellä on oikeus musiikkiin ja mikä taho heitä edustaa?* sivulla 4) Mediataidekäytössä maksetaan siis vain Teoston osuus. Tämä alentaa luvan kokonaishintaa.

GT Musiikkilupien Musiikki elokuvatoiminnassa -vuosilupa: esimerkkihintoja vuoden 2018 hinnastosta

Näytösten määrä vuodessa	Hinta mediataidekäytöstä (sis. vain Teoston osuuden) / vuosi
1-3	12,01 € + alv
4-10	40,04 € + alv
11-20	80,08 € + alv

Tarkista voimassa olevat hinnat GT Musiikkilupien sivuilta: www.musiikkiluvat.fi

GT MUSIIKKILUVAT OY:N TAUSTAMUSIIKKILUPA

GT Musiikkiluvat Oy:n myöntämä taustamusiikkilupa soveltuu tilanteeseen, jossa galleriassa, museossa tai muussa julkisessa tilassa esitetään mediataideteos, jossa on Teoston edustamien musiikintekijöiden tekemää musiikkia.

Lupa on kuukausikohtainen ja minimilaskutusaika on 1kk. Myös luvan irtisanomisaika on 1kk – eli jos haluaa tehdä määräaikaisen sopimuksen vain kuukaudeksi, pitää heti lupaa hakiessa muistaa myös kertoa, että haluaa kuukauden jälkeen irtisanoa luvan.

Luvan hinta koostuu erillisistä Teoston ja Gramexin osuuksista. Koska Gramex ei lisensoi mediataidetta, ei Gramexin osuutta taustamusiikkiluvasta tarvitse maksaa.

(Lisää aiheesta kappaleessa *Kenellä on oikeus musiikkiin ja mikä taho heitä edustaa?* sivulla 4) Mediataidekäytössä maksetaan siis vain Teoston osuus. Tämä alentaa luvan kokonaishintaa. On siis tärkeä muistaa mainita, että hakee lupaa ainoastaan Teostolle kuuluvien musiikinkäyttöoikeuksien osalta.

Lupaa ei voi mediataiteen osalta hakea GT Musiikkilupien verkkopalvelun kautta, sillä verkkopalvelussa aina peritään sekä Teoston että Gramexin osuudet. Helpointa on hankkia lupa soittamalla GT Musiikkiluvat Oy:n asiakaspalveluun. Voi myös lähettää aiheesta sähköpostin osoitteeseen: asiakaspalvelu@musiikkiluvat.fi

GT Musiikkiluvat oy:n Taustamusiikkilupa: esimerkkihintoja vuoden 2018 hinnastosta

Asiakastilan pinta-ala (m2)	Hinta mediataidekäytöstä (sis. vain Teoston osuuden) / kk
1-30	11,49 € + alv
31-100	15,24 € + alv
101-200	20,11 € + alv

Tarkista voimassa olevat hinnat GT Musiikkilupien sivuilta: www.musiikkiluvat.fi

MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN ESITTÄMISEEN VERKOSSA?

- *Teoston mediapienlupa, jos musiikintekijä on Teoston tai jonkin sen edustaman tekijänoikeusjärjestön asiakas*
- *NCB:n koko maailman kattava synkronointilupa, mikäli synkronointilupaa ei ole hoidettu jo tuotantovaiheessa.*
- *Lupa verkkokäyttöön suoraan musiikintekijältä, jos musiikintekijä ei ole pohjoismaisen tai baltialaisen tekijänoikeusjärjestön asiakas*

TEOSTON MEDIAPIENLUPA, JOS MUSIIKINTEKIJÄ ON TEOSTON TAI JONKIN SEN EDUSTAMAN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖN ASIAKAS

Jos mediataideteosta, joka sisältää Teoston alaista musiikkia, halutaan esittää julkisesti verkossa esimerkiksi taiteilijan tai gallerian verkkosivuilla, tarvitaan verkkoesittämiseen Teoston mediapienlupa. Mediapienlupa tarvitaan myös silloin, kun teos on julkaistu verkossa salasanasuojattuna tai piilotettuna linkkinä. Oletus tässäkin tapauksessa on, että teos on julkaistu verkossa katselua varten,

eli se kuuluu julkisen esitysluvan piiriin. Mediapienluvan hinnoittelu riippuu verkkosivuilla käytetyn Teoston alaisen musiikin kokonaiskestosta.

Teoston mediapienlupa tarvitaan myös esimerkiksi siinä tapauksessa, että verkossa julkaistaan mediataideteoksen videodokumentaatiota, jossa kuuluu Teoston mandaatin alaista musiikkia.

Teoston Mediapienlupa: esimerkkihintoja vuoden 2018 hinnastosta

Halvimman XS-kategorian luvan hinta on 25 € + alv / kk.

XS-kategorian lupa sisältää seuraavat oikeudet:

Musiikkia max 100 tuntia / kk, musiikin streaming max 20 min, latauksia (download) max 400 kpl.

Tarkista lupakategoriat ja voimassaolevat hinnat Teoston verkkosivuilta: www.teosto.fi

NCB:N SYNKRONOINTILUPA, JOS MUSIIKINTEKIJÄ ON POHJOISMAISEN TAI BALTIALAISEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖN ASIAKAS

NCB:ltä pitää olla hankittuna koko maailman kattava synkronointilupa, mikäli teos halutaan julkaista verkossa vapaasti katsottavaksi. (Tieto synkronointiluvasta löytyy kohdassa *Mitä lupia tarvitset teoksen tuotantovaiheessa, sivu 8*).

Synkronointilupa – esimerkki

Mikäli teokselle on tuotantovaiheessa hankittu synkronointilupa vain Pohjoismaihin ja Baltiaan, voi teosta esittää verkossa ainoastaan, mikäli verkkosivuun tehdään tekninen maarajoitus (geoblokkaus) siten, että sen audiovisuaalisia sisältöjä voi katsoa vain Pohjoismaissa ja Baltian alueella. Tähän sääntöön on poikkeuksia, jotka on käsitelty seuraavalla sivulla.

LUPA SUORAAN MUSIIKINTEKIJÄLTÄ, JOS HÄN EI OLE Pohjoismaisen tai Baltialaisen Tekijänoikeusjärjestön asiakas

Jos joku tekijöistä tai kustantaja on muun kuin pohjoismaisen tai baltialaisen tekijänoikeusjärjestön asiakas, tulee lupa koko maailman kattavaan verkkoesittämiseen pyytää suoraan tekijöiltä tai musiikin oikeudenomistajilta. Suositeltava tapa toimia on hankkia maailmanla-

juinen verkkoesityslupa jo teoksen tuotantovaiheessa – samassa yhteydessä kun hankitaan lupa käyttää musiikkia teoksessa ja esittää teosta julkisesti. Teostrailerin verkkoesittämisestä ei tarvitse sopia erikseen, jos musiikin verkkoesittämisestä osana mediataideteosta on sovittu.

POIKKEUSTAPAUSET: MUSIIKINTEKIJÄT VOIVAT MYÖNTÄÄ KÄYTTÖLUVAN TIETYLLE SIVUSTOLLE MUSIIKKINSA EI-KAUPALLISEEN KÄYTTÖÖN

Musiikintekijöillä on mahdollisuus myöntää tietyille verkkosivustolle käyttöluva musiikkinsa ei-kaupalliseen käyttöön verkossa. Musiikintekijöiden tulee itse tiedottaa Teostolle tästä poikkeusluvasta lähettämällä sähköposti osoitteeseen *omateosto@teosto.fi* ja liittämällä sähköpostiin skannattu kopio allekirjoitetusta lomakkeesta *Ilmoitus teoksen ei-kaupallisesta käytöstä*.* Ilmoituksen jälkeen kyseisen sivuston ei tarvitse hankkia Teoston mediapienlupaa ilmoituksessa mainitun aineiston osalta. Lomake löytyy Teoston verkkosivuilta osoitteesta:

www.teosto.fi/teosto/artikkelit/luvan-myöntäminen-teoksen-ei-kaupalliseen-käyttöön

NCB:ltä tuotantovaiheessa hankittavan synkronointiluvan tulee tässäkin tapauksessa olla hankittuna, mikäli musiikintekijät ovat pohjoismaisten tekijänoikeusjärjestöjen tekijäasiakkaita.

[Musiikintekijä voi antaa luvan ei-kaupalliseen käyttöön myös synkronoinnin osalta, mutta ei-kaupallisen käytön on täytettävä tietyt edellytykset, jotka harvoin täyttyvät mediataidetuotantojen osalta. Lisää aiheesta sivulla 7.]

* käytäntö vuonna 2018

Poikkeusluvun myöntäminen verkkosivustolle – esimerkki

Jos taiteilija haluaa julkaista omilla kotisivuillaan mediataideteoksensa, jossa on Teoston tekijäasiakkaiden musiikkia, hän voi sopia musiikin korvauksettomasta käytöstä tähän tarkoitukseen ja tälle nimenomaiselle sivustolle musiikintekijöiden (säveltäjä, sovittaja, sanoittaja) kanssa. Musiikintekijät tiedottavat Teostolle, että he myöntävät ilmaisen käyttöluvan kyseiselle musiikille tällä nimenomaisella verkkosivustolla. Ilmoittaminen tapahtuu sähköpostilla, johon on liitetty täytetty, allekirjoitettu ja skannattu *ilmoitus teoksen ei-kaupallisesta käytöstä* -lomake.

MITÄ LUPIA TARVITSET TEOKSEN ESITTÄMISEEN VERKOSSA?

POIKKEUSTAPAUKSET: TRAILERIT

Musiikin käytöstä teoksen verkossa julkaistavassa trailerissa sovitaan suoraan musiikintekijöiden eli säveltäjän, sanoittajan ja sovittajan kanssa. Trailerin esittämiseen verkossa ei tarvita NCB:n synkronointilupaa. Sen sijaan verkkosivujen ylläpitäjä tarvitsee Teoston mediapienluvan trailerin esittämiseen verkossa. Poikkeuksen edelliseen muodostaa YouTube, jossa julkaisemiseen ei tarvita Teoston mediapienlupaa.

Musiikin käyttö trailerissa – esimerkki 1

Taiteilija julkaisee mediataideteoksensa trailerin omilla verkkosivuillaan. Trailerissa on Teoston edustaman tekijän musiikkia. Taiteilija on sopinut musiikintekijän kanssa, että hän voi julkaista trailerin ja sen sisältämän musiikin verkossa.

Taiteilijan ei tarvitse hankkia trailerissa mukana olevalle musiikille NCB:ltä synkronointilupaa. Sen sijaan hänen tulee hankkia Teoston mediapienlupa sille verkkosivustolle, jolla hän trailerin julkaisee.

Musiikin käyttö trailerissa – esimerkki 2

Museo julkaisee kokoelmiinsa hankitun mediataideteoksen trailerin YouTubeella, josta se upotetaan museon omille verkkosivuille. Trailerissa on Teoston edustamaa musiikkia. Musiikki ei kuitenkaan ole äänitteeltä otettua vaan sävelletty teosta varten. Museo on teoshankinnan yhteydessä sopinut mediataiteilijan tai teoksen tuottajan kanssa trailerin julkaisemisesta verkossa.

Trailerille ei tarvitse hakea NCB:n synkronointilupaa. Media sijaitsee YouTubeella, joten sen julkaisemiselle ei myöskään tarvita Teoston mediapienlupaa. Museon ei siis tarvitse hankkia trailerin esittämiseen lupia, olettaen, että mediataiteilija tai tuottaja on sopinut musiikin synkronoinnista suoraan musiikintekijöiden kanssa.

POIKKEUSTAPAUKSET: TEOKSEN UPOTTAMINEN TOISELTA SIVUSTOLTA

Mikäli videosisältö julkaistaan upottamalla (eli embedataan) toiselta sivustolta (esimerkiksi taiteilijan Vimeo-kanavalta), riittää, että alkuperäiselle sivustolle, jolta video upotetaan, on maksettu mediapienlupa. Mediapienlupamaksua ei siis peritä kahteen kertaan.

Teoksen upottaminen toiselta sivustolta – esimerkki

Gallerian ei tarvitse maksaa mediapienlupaa omille verkkosivuilleen, jos Teoston alaista musiikkia sisältävä mediataideteos embedataan taiteilijan Vimeo-kanavalta ja taiteilija on hoitanut Vimeo-kanavansa mediapienluvan asianmukaisesti kuntoon.

POIKKEUSTAPPAUS: TEOSTON ALAISTA MUSIIKKIA SISÄLTÄVÄ MEDIATAIDETEOS ON JULKAISTU YOUTUBESSA

Teostolla ja muilla kansainvälisillä tekijänoikeusjärjestöillä on sopimus YouTuben kanssa siitä, että YouTube maksaa esityskorvaukset alustalle ladatusta tekijänoikeuksien alaisesta musiikista. Luvanvaraista musiikkia sisältävän teoksen YouTubeissa julkaisevan tahon ei tarvitse siis maksaa tästä Teoston mediapienlupamaksua.

YouTubeissa julkaistua mediaa voi myös Teosto-korvausten osalta upottaa vapaasti muille verkkosivuille ilman mediapienlupamaksuja. Julkaisemisessa, jakamisessa ja upottamisessa täytyy huomioida YouTuben käyttöehdot, joiden mukaan mediaa ei saa esimerkiksi upottaa maksullisiin verkkopalveluihin. NCB:n koko maailmaa kattavaa

synkronointikorvausta ei tarvitse YouTubeissa julkaistusta sisällöstä maksaa, jos materiaalin julkaisusta ja YouTubeen lataamisesta vastaa yksityishenkilö. Mikäli sisällön YouTubeissa julkaisee yritys, yhdistys, osuuskunta tai joku muu kuin yksityishenkilö, teoksen tuotantovaiheessa tulee maksaa NCB:n maailmanlaajuinen synkronointikorvaus.

Tämä poikkeustapaus koskee ainoastaan YouTubea. Instagram, Vimeo, Facebook tai muut sosiaalisen median palvelut tai verkkojakelualustat eivät ole tämän poikkeustapauksen piirissä.

YouTube-käyttö – esimerkki 1

Galleria haluaa julkaista verkkosivuillaan mediataideteoksen, jossa on Teoston edustamaa musiikkia. Galleria on sopinut taiteilijan kanssa, että sillä on oikeus julkaista teos verkossa. Gallerian sivuilla ei ole muuta mediataidesisältöä, eikä sivuille ole hankittu tämän vuoksi Teoston mediapienlupaa. Galleria lataa teoksen YouTubeen ja upottaa sen sieltä omille sivuilleen.

Tässä tapauksessa gallerian ei tarvitse maksaa Teoston mediapienlupaa verkkosivuilleen kyseisen videon osalta, sillä lupamaksun hoitaa YouTube. Sen sijaan teoksen YouTubeen ladannut galleria ei ole yksityishenkilö, eli teoksella pitää olla maksettuna asianmukaisesti NCB:n koko maailman kattava synkronointikorvaus, mikäli teosta esitetään vapaasti verkossa. Mikäli teoksesta on tuotantovaiheessa maksettu koko maailman kattava synkronointikorvaus, on kaikki siis kunnossa, eikä gallerian tarvitse hankkia mitään lisälupia kuvaillun kaltaiseen verkkokäyttöön.

YouTube-käyttö – esimerkki 2

Taiteilija haluaa julkaista verkossa teoksensa, jossa on Teoston edustamien musiikintekijöiden musiikkia. Taiteilija on sopinut musiikintekijöiden kanssa, että hänellä on oikeus julkaista teos verkossa. Taiteilija julkaisee teoksensa YouTubeissa, josta hän upottaa sen omille verkkosivuilleen.

Koska taiteilija on yksityishenkilö, hän voi julkaista teoksen YouTubeissa, vaikka teoksella ei olisi koko maailmaa kattavaa synkronointilupaa (vaan esimerkiksi ainostaan Pohjoismaita ja Baltian maita koskeva synkronointilupa). Hänen ei myöskään tarvitse hankkia mediapienlupaa sisällön verkkojulkaisemiselle, sillä tämän korvauksen tekijänoikeusjärjestöille suorittaa YouTube.

YouTube-käyttö – esimerkki 3

Taiteilija käyttää teoksessaan äänitteeltä otettua musiikkia. Taiteilija ei ole sopinut äänitteen tuottajien tai artistien kanssa musiikin verkkokäytöstä. Tästä huolimatta taiteilija julkaisee teoksen YouTubeissa.

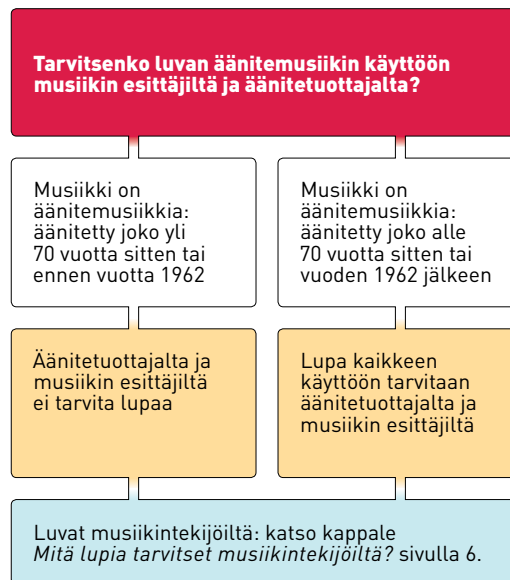
Myös levy-yhtiöillä on YouTuben kanssa omat sopimuksensa, jotka kattavat yleensä esitysoikeudet YouTubeissa. Levy-yhtiöiden ja YouTuben välisten sopimusten sisällöistä ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa. Mikäli käytät musiikkia äänitteeltä, kannattaa aina varmistaa mahdollinen lupatarve suoraan levy-yhtiöltä. Lupatarve voi koskea esittämistä tai synkronointia.

YouTuben algoritmi tunnistaa tehokkaasti, että mediataideteoksessa on käytetty tiettyä äänitettä. Tästä lähtee automaattisesti viesti kyseisen teoksen tuottajalle. Jos tuottajan ja YouTuben välinen sopimus ei kata kyseistä käyttöä, kyseessä on tekijänoikeusrikkomus ja teos poistetaan YouTubeista.

MITÄ LUPIA TARVITSET, JOS TEOKSESSASI ON MUSIIKKIA ÄÄNITTEELTÄ?

Käytettäessä mediataideteoksessa musiikkia äänitteeltä (äänilevyttä, CD:ltä, tiedostosta), lupa tarvitaan kolmelta eri taholta:

- Musiikin esittäjiltä
- Äänitteen tuottaneelta taholta (levy-yhtiö, äänitetuottaja)
- Äänitteellä olevan musiikin tekijöiltä (säveltäjä, sovittaja, sanoittaja) ja mahdolliselta kustantajalta

Musiikintekijöiltä tarvittavat luvat on esitelty kattavasti aikaisemmissa kappaleissa. Tämä kappale keskittyy siksi vain äänitteen tuottajalta ja musiikin esittäjiltä tarvittaviin lupiin.

Lupa äänitemusiikin käyttämiseen teoksessa (tallennuslupa) ja teoksen julkiseen esittämiseen tulee hankkia mediataidetuotannoissa suoraan äänitetuottajilta ja musiikin esittäjiltä. Mediataide on rajattu musiikin esittäjien ja musiikkituottajien tekijänoikeusjärjestö Gramexin mandaatin ulkopuolelle. Mediataideteoksen osalta ei siis tarvitse tai edes voi hankkia lupia Gramexilta.

Äänitemusiikki on käyttövapaa, kun on kulunut 70 vuotta äänitteen julkaisuvuoden lopusta. Aika piteni 50 vuodesta 70 vuoteen vuonna 2012. Muutoksella ei kuitenkaan ollut takautuvaa vaikutusta, eli 1962 tai sitä ennen tehdyt äänitteet ovat äänitetuottajan ja musiikin esittäjien osalta teossuojan ulkopuolella.

Äänitteen tuottajan ja musiikin esittäjien etsiminen ja heiltä luvan pyytäminen on mediataideteoksen tekijän/tuottajan vastuulla. Yksi hyvä resurssi levytystiedon löytämiseksi on *discogs.com* -sivusto.

Usein musiikin esittäjät ovat myöntäneet äänitetuottajille oikeuden sopia käytöstä heidän puolestaan. Kannattaa siis aloittaa lupaneuvottelut äänitetuottajan kanssa. Äänitetuottaja osaa kertoa, tarvitaanko myös musiikin esittäjien lupa, ja äänitetuottajan kautta saa tarvittaessa helpoiten muusikojen yhteystiedot.

Musiikin esittäjien luvat kotimaisten äänitteiden osalta hoitaa keskitetysti Suomen muusikkojen liitto (www.muusikkojenliitto.fi).

Mediataideteosta tuottavan tahon on tärkeää sopia mahdollisimman tarkkaan äänitetuottajan ja musiikin esittäjien kanssa, mihin kaikkeen äänitetä lisensoidaan – eli mihin sitä saa käyttää.

Tuotantovaiheessa kannattaa hankkia mahdollisimman monipuoliset luvat oikeudenhaltijoilta. On järkevää sopia esimerkiksi, että lupa kattaa ”*kaikki nykyiset ja tulevat mediat ja jakelutavat, maailmanlaajuisesti*”. Lupa valmistaa traileri ja julkaista traileri verkossa täytyy myös sopia erikseen.

Äänitemusiikin käyttö mediataideteoksessa – esimerkki 1

Mediataiteilija haluaa käyttää teoksessaan musiikkia äänitteeltä. Hän etsii verkosta tietoa levytyksestä ja saa selville äänitetuottajan ja muusikot. Hän ottaa ensin yhteyttä äänitetuottajaan. Äänitetuottaja on sopinut levyllä esiintyvien muusikoiden kanssa siitä, että hänellä on oikeus sopia teoksen käytöstä mediataideteostenkin osalta.

Kun äänitetuottajalla on tässä esimerkkitapauksessa oikeus sopia musiikin käytöstä musiikin esittäjien puolesta, ei mediataiteilijan tarvitse ottaa erikseen yhteyttä äänitteellä esiintyviin muusikoihin. Mediataiteilija pyytää äänitetuottajalta lupaa käyttää äänitemusiikkia mediataideteoksessaan ja esittää sitä osana mediataideteostaan

kaikissa nykyisissä ja tulevissa medioissa ja kaikilla jakelutavoilla jakelualueena koko maailma. Mediataiteilija pyytää myös lupaa valmistaa teoksesta erillinen traileri, jossa kuuluu luvanvaraista musiikkia. Äänitetuottaja ja mediataiteilija sopivat keskenään, millä hinnalla musiikki on käytettävissä edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Tämän lisäksi mediataiteilijan pitää hankkia luvat myös musiikintekijöiltä (eli säveltäjältä, sanoittajalta ja sovittajalta), mikäli teoksen suoja-aika on yhä voimassa (musiikintekijöiden kuolinvuoden päättymisestä on alle 70 vuotta).

Äänitemusiikin käyttö mediataideteoksessa – esimerkki 2

Mediataiteilija haluaa käyttää teoksessaan musiikkia äänitteeltä. Äänite on vanha, mutta kuitenkin vuoden 1962 jälkeen äänitetty, eli se kuuluu tekijänoikeuksien piiriin. Mediataiteilija löytää tietoa verkosta äänitetuottajasta, mutta kyseinen äänitetuottaja on ilmeisesti mennyt konkurssiin. Yhteystietoja äänitetuottajalle ja esiintyville muusikoille ei löydy mistään.

Vaikka äänitetuottaja olisi juridisena tahona lakannut olemasta, siirtyvät oikeudet käytännössä aina jonnekin. Musiikin käyttö vaatii siis tässäkin tapauksessa luvan. Mikäli lupaa ei ole mahdollista hankkia oikeudenomistajalta, ei teosta saa käyttää. Teoksen käyttäminen, varsinkin julkaiseminen verkossa, ilman lupaa on riskialtista, sillä kyseessä on tekijänoikeusrikkomus.

POIKKEUSTAPAUUS: TEOKSESSA KÄYTETÄÄN MUSIIKKIA ELOKUVAN ÄÄNIRAIDALTA

Elokuvan ääniraidalta otetun musiikin käyttämiseen osana mediataideteosta tarvitsee elokuvan tuotantoyhtiön luvan. Tuotantoyhtiö omistaa oikeudet elokuvan liikkuvaan kuvaan, ääniraitaan ja still-kuviin. Tuotantoyhtiö on hankkinut oikeudet sopimuksilla, jotka se on solminut kaikkien tekijöiden kanssa osana elokuvan tuotantoprosessia.

Musiikin tekijänoikeudet säilyvät kuitenkin aina musiikintekijöillä (sanoittaja, sovittaja, säveltäjä). He ovat luovuttaneet tuotantoyhtiölle vain käyttöoikeudet elokuvaa koskien. Eli musiikintekijöiden osalta pitää lisäksi hankkia kaikki asianmukaiset luvat, jotka on kuvattu kappaleessa *Mitä lupia tarvitset musiikintekijöiltä?*, sivu 6.

MUSIIKIN KÄYTTÖ MEDIATAIDETEOKSESSA

Käsikirjoitus: **Kati Åberg**

Taitto: **Vesa Vehviläinen**

Julkaisija: **AV-arkki, suomalaisen mediataiteen keskus** 2018

Kannen kuva ja teoskuvat: **Anssi Kasitonni: Liitäjät** (2005)

Kiitokset

Tätä ohjeistusta varten on keskusteltu useiden musiikin tekijänoikeusalan ammattilaisten kanssa:

Teosto

Miina Pöytäri, palveluneuvoja

Antti Valkama, avainasiakasvastaava, online

Anne Varis, tuotepäällikkö

NCB

Ulla Herpman, asiakasvastaava

Muusikkojen liitto

Lottaliina Pokkinen, lakiasianpäällikkö

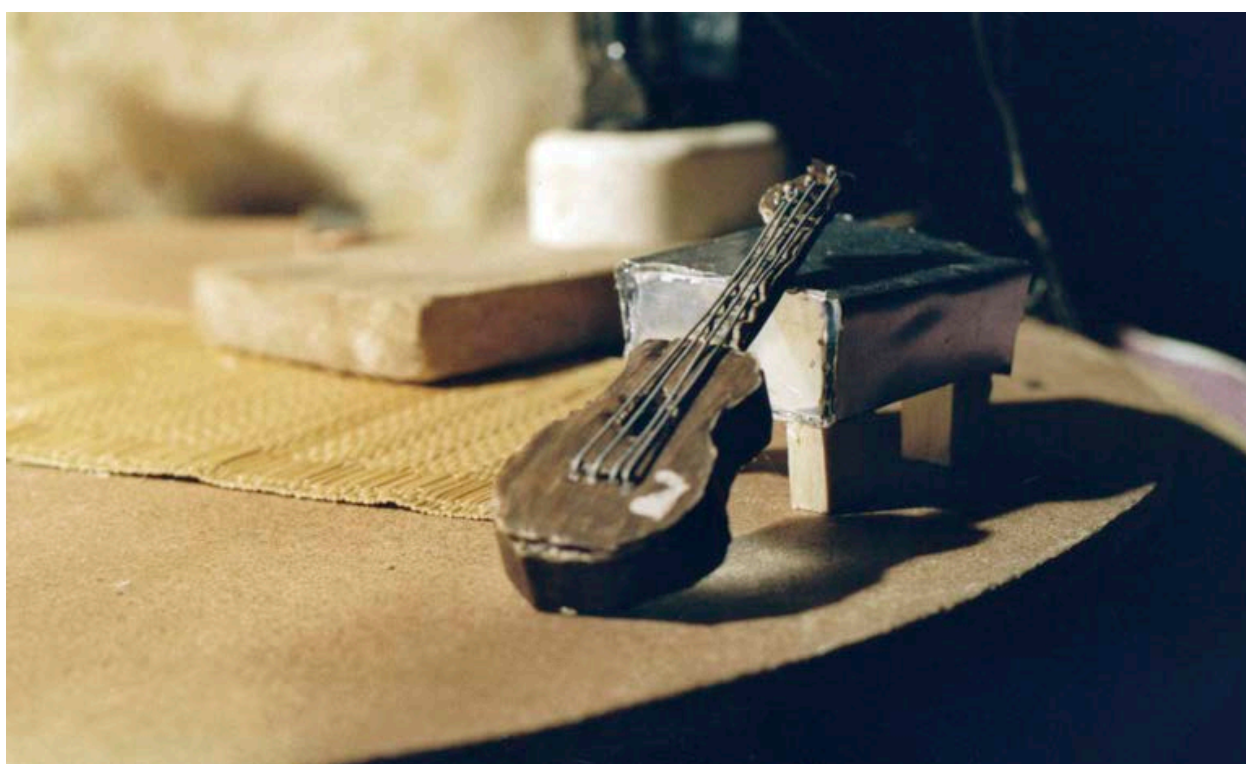
GT Musiikkiluvat

Juha Mäkinen, asiakaspalvelu

Tämä ohjeistus on tuotettu osana mediataiteen välittäjäportaan kehittämishanketta, jota tukevat Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Alfred Kordelinin säätiö.

AV-ARKKI

SUOMALAISEN
MEDIATAITEEN KESKUS

AV-arkki | www.av-arkki.fi | [instagram.com/avarkki.fi](https://www.instagram.com/avarkki.fi)

ISBN 978-952-68683-6-3 (nid.)

ISBN 978-952-68683-7-0 (PDF)